

El consell, hipotecat

La denúncia cívica d'una agressió ecològica contra una partida del terme municipal d'Elx ha esdevingut un greu conflicte entre el poder central i l'autonòmic. La crisi d'una promotora privada i el seu pas a mans d'una empresa pública, Banco Exterior de España, dirigida per Francisco Fernández Ordóñez, ha posat en un trencacolls el govern valencià, i n'ha hipotecat la capacitat de decisió.

«S i l'hem aprovat és perquè, sincerament, creiem que aquest projecte és bo per al poble d'Elx»,

declarava, encara excitat pels incidents que havien tingut lloc en el transcurs del ple de l'Ajuntament de la capital del Baix Vinalopó, l'alcalde, Ramón Pastor. Era la nit del 24 de novembre de 1981 i el projecte a què feia referència la primera autoritat municipal era la urbanització «Lago de Elche», promoguda per l'empresa constructora Gran Alacant. La trifulga va ser protagonitzada per veïns que protestaven per la llum verda donada per un consistori de majoria socialista a un pla parcial que consideraven altament lesiu per als interessos públics i comunitaris.

El projecte provisionalment aprovat suposava la requalificació d'un milió de metres quadrats de sòl rústic no urbanitzable en urbanitzable, propietat des de l'any 76 de Gran Alacant. El terreny és ubicat en les partides il·licitanes de Bassarets-Carabassí, i, el rovell d'ou de la urbanit-

zació programada, el constitueix un gran llac artificial, que ocuparia la depressió de la zona humida del Clot de Galvany. Al voltant, s'alçarien blocs de deu pisos (en el projecte inicial, quinze i vint) i habitatges unifamiliars.

La coordinadora pro Bassarets-Carabassí s'hi oposava, perquè considerava que la plasmació del projecte implicaria la destrucció d'un paratge de gran interès ecològic, científic i paisatgístic, alhora que suposaria la saturació i la privatització de fet de les platges d'Arenals i Carabassí, que hi fiten. A pesar de l'aldarull, dels arguments, dels vots en contra del grup municipal comunista, l'aprovació provisional va ser un fet. La definitiva tindria lloc el 12 de juliol de 1982, en un dels darrers actes del conseller d'Obres Públiques i Urbanisme, Luis Verdú (UCD).

El recurs de l'Icna

El 24 de febrer de 1983, l'Institut per a la Conservació de la Natura presen-

Banco de Alicante

Aquesta entitat bancària va ser fundada el mes de juny de 1965 a la ciutat d'Alacant. Els 100 milions de capital inicial van ser subscrits per un significat grup de capitalistes locals i per centenars de petits accionistes, tots amarats de la voluntat de posseir un banc propi, provincial.

De qualsevol manera, el catalitzador i motor de l'operació va ser J. B. Torregrossa Rosselló, que va col·locar en el consell d'administració figures de relleu de la dictadura franquista. Raimundo Fernández Cuesta, falangista i ex-ministre, va ser-ne president. Jesús Aramburu (en aquell mateix moment, director general de política interior), i Manuel Moscardó Guzmán, consellers.

En una primera etapa, Torregrossa va ser-ne conseller delegat. Més tard, del 69 al 74, president. L'any 72 s'hi incorpora com a conseller-secretari Emilio Martín Villa, germà de Rodolfo. Des d'aquest any fins al 78, el banc passa de 9 oficines a 35, i és la societat de crèdit de major creixement de la «província» d'Alacant. El 10 d'agost de 1978 dimiteix Torregrossa, i el banc passa a ser controlat per Banca Catalana (65% de les accions), que nomena president Carlos Orbea Muñoz.

El novembre del 81, cessen Orbea i tres consellers més, Vicent Espadas n'és el nou president i Ernest Giralt Raventós, director-gerent. Quan pel novembre del 82 el grup de Banca Catalana entra en crisi, passa a ser controlat pel Fons de Garantia de

La faradnica seu d'un banc nascut provincial i ara estatal

I Francisco Cortillas

Dipòsits. Després d'insistents i sòlids rumors que asseguren l'interés de Bank of America per Banco de Alicante, aquest és adjudicat a Banco Exterior de España, al març del 83, en una decisió clarament política. En el moment de la compra per l'Exterior, té 2.410 milions de pessetes en recursos propis, 1.592 milions de capital social, 20.000 milions en inversions, 55 oficines i 650 treballadors.

A hores d'ara, el consell d'administració està directament ocupat pels homes

forts de l'Exterior. Francisco Fernández Ordóñez, president del banc paraoficial, també ho és del d'Alicante. D'altres noms a destacar són Enrique Linde Paniagua, nascut a Almeria, criat a Castelló, doctor en dret per la Universitat de València, i un dels homes de confiança d'Ordóñez, i Josep M. Perea Soro, actual director general de Turisme del govern valencià. Juan Zapata Gallego, nascut a Elx, és el director general del *banco de la terreta*, que acaba d'arribar a les 66 sucursals.

ta recurs d'alçada davant del ple del Consell, en contra dels arguments utilitzats per Verdú per a l'aprovació definitiva. Amb més de set mesos de retard, l'Icona es decideix a discrepar-hi: en l'interval, el Consell valencià havia passat a mans del PSOE. L'Icona, amb tot, semblava no dissentir tant de la pròxima construcció del complex turístic al Clot de Galvany com de l'excés protagonisme que, al seu parer, li atorgaven les raons emprades per l'antic conseller, per tal de fonamentar i justificar la transformació de 91 hectàrees de sòl rústic en urbanitzable.

En efecte, Verdú argüia que la zona humida era irrecuperable després del drenatge efectuat per l'empresa. Segons el conseller, açò havia estat corroborat per l'actitud de l'Icona, que havia baratat terrenys amb la promotora, la qual cosa demostrava que el mateix Institut acceptava de forma explícita el nou ús donat a la zona. En el recurs l'Icona indicà que de les norantauna hectàrees només setze eren propietat seua, i sols una era compresa en l'àrea estrictament humida.

Un recurs demorat, basat, a més, en l'intent de salvar la imatge per part d'un contestadíssim organisme oficial, és el fre legal del mecanisme d'execució que amenaça la partida de Bassarets-Carabassí. Suposar que els càrrecs de l'Icona no sabien per a què volia les terres permutades una empresa de construcció que estava urbanitzant sense consideracions tot aquell litoral, potser és excessivament ingenu.

La guerra dels informes

El Consell valencià, clausurada l'etapa de pro-

visionalitat, plenament legitimat per les eleccions autonòmiques de maig del 83, en què el PSPV-PSOE obté la majoria absoluta, en les sessions de 23 de maig del 83 i 18 de juliol del mateix any, decideix de posposar la resolució del recurs d'alçada de l'Icona. Al mateix temps, sol·licita de les universitats de València i Alacant informes de caràcter urgent sobre la importància ecològica de la zona conflictiva.

El document elaborat per M. Rosa Miracle, catedràtica i directora del departament d'Ecologia; J. A. Delgado, professor adjunt d'Ecologia, i Eduardo Vicente, professor agregat de Microbiologia, tots tres de la Universitat de València, va ser presentat al Consell a final d'agost del 83. Les conclusions eren diàfanes. En paraules de la professora Miracle, «el Clot de Galvany era una zona humida, ho és i no sé si ho serà. Cal conservar-la, perquè actua com a illa on les espècies migratòries recuperen forces, pel seu valor científic, paisatgístic, d'esplai i aplicat». Idèntic caràcter pro conservació tenia l'estudi realitzat per Antonio Escarré, de la Universitat d'Alacant.

La immobiliària Gran Alacant, propietat des de març del 83 de Banco Exterior, va presentar recurs contra aquests informes i un ampli estudi preparat per un equip d'experts propis, tot durant el mateix setembre del 83. En el dossier, clandestí per ara, ja que només se n'han conegut les conclusions, es pretenia demostrar que no hi ha cap zona humida al Clot de Galvany i que, per tant, s'hi podia construir.

Segons l'exposició que en fa, al Clot de Galvany no es troben indicis que en cap moment la zona fos humida, tret de la fase

El Clot de Galvany és una zona humida, però en perill

La Coordinadora pro Bassarets-Carabassí

A l'octubre de 1979, dos anys abans de l'aprovació del pla parcial «Lago de Elche» per part l'Ajuntament, quan aquells terrenys encara eren legalment zona rústica no edificable, l'expeditiva Gran Alacant porta a cap obres d'aplanament i construcció d'un sistema de drenatge en el Clot de Galvany, sense cap llicència municipal.

Davant de la il·legal agressió, Adena-Elx Juvenil denuncia públicament, a través de la ràdio i la premsa escrita, el dany causat per Gran Alacant en el bassal del Clot, que estava sent estudiat per aquesta associació naturalista.

L'alarma entre els sectors cívics d'Elx més sensibilitzats pel que fa a la defensa de la terra creix dia a dia i cristal·litza en la creació d'una coordinadora per pressionar sobre l'Ajuntament i impedir l'aprovació del Pla parcial. Hi participen el col·lectiu ecologista Margalló, el PCPV, la CNT, la mateixa Adena-Elx, associacions

naturistes i diverses persones independents.

Des de la constitució, la Coordinadora pro Defensa de Bassarets-Carabassí ha dut una intensa activitat, de cara a aportar documents i proves que demostraren l'existència d'una zona humida en el Clot: dos informes dels departaments de Biologia de les universitats de València i Alacant semblen donar-los taxativament la raó. La difusió massiva d'aquests documents, on s'expliquen les conseqüències negatives que tindria la realització del projecte per al medi natural i la població; el debat públic amb representants de l'empresa; la recollida de firmes en contra de la urbanització; el contacte sovintejat amb els mitjans de comunicació per popularitzar el tema; la relació permanent amb les autoritats implicades en l'afer, són iniciatives desplegades per la coordinadora. Ara, estan a l'aguait de la decisió del Consell, i malden per organitzar-se arreu de la comarca. Els ecosistemes no reconeixen les fronteres administratives, assequen.

d'alt nivell marí, fa uns 80.000 anys. I que l'aigua que omplia el Clot en el moment de redactar l'informe procedia de les pluges d'octubre del 82, i que el nivell hi havia baixat cent setanta cm en vuit mesos, prova de l'escassa capacitat de retenció del terreny. Completava el dossier, segons sembla, un bloc de documents, en cap dels quals no apareix el Clot com a zona humida.

Tots i cadascun dels punts foren públicament discutits per la coordinadora de defensa, que va assenyalar el caràcter contradictori d'alguns testimonis: un escrit, per exemple, de l'enginyer-cap de la segona brigada de l'Icona, parlant de «las cienagas existentes», demostrava el caràcter humit de la zona, per molt despectiu que fos el to de la referència. Recordava obvietats com que, encara que el Parc de Daimiel aparegués totalment sec en aquella època, ningú no li negaria la definició de zona humida. Remarcava el sistema de drenatge construït per l'empresa, sense llicència municipal, a més. I denunciava que Gran Alacant oblidàs, ara que estava en mans del capital públic, l'impacte que la urbanització tindria sobre el bassal del Carabassí, o sobre les dunes mòbils contingües, que conformen, amb el Clot, un ecosistema únic d'un valor incalculable. Reclamaven, per fi, un ús públic del paratge i de les platges d'Arenals.

L'ombra de Fernández Ordóñez

La polèmica, i sobretot l'indole d'un antagonista prepotent, del mateix partit, amb dificultats sorgides del patrimoni que ha empomat darrerament l'empresa paraestatal que

L'equip del conseller Llobart busca fórmules per desfer-se de la hipoteca

Jordi Vicent

dirigeix, l'Exterior, forcen el Consell a autoconcedir-se una nova pròrroga. I el gener del 84, Vicent Llobart, conseller d'Urbanisme, torna a encarregar una altre estudi, ara «científic i rigorós», sobre la zona del Clot. L'ombra de Fernández Ordóñez fa encara més lligamosques el nostre govern.

Com les coses són com són, i com que l'equip redactor és el de la Universitat de València, dirigit per M. Rosa Miracle, les conclusions són les mateixes, encara que van acompanyades d'un aparat científic més voluminós i

Gran Alacant era Calpisa

Compañía Alicantina de Promociones Inmobiliarias, S A, va ser registrada legalment el dia 1 d'octubre de 1968, a Alacant. Constituída amb un capital inicial de 30 milions de pessetes, molt prompte esdevindria, a cavall de l'esclat de la construcció d'aquells anys, una de les empreses del sector amb més èxit de tot l'estat. L'any 1972 va traslladar la seu social a Las Rozas (Madrid).

El primer president del consell d'administració va ser Antonio Ramos Carratalà, màxim prohóm de la poderosa Caja de Ahorros del Sureste de España (actualment, d'Alicante y Murcia). Va ser una presidència particularment efímera, ja que el 12 de novembre del mateix any va presentar la dimissió. Amb tot, l'home clau, ànima i accionista més important de la companyia, era J. B. Torregrossa Roselló, agressiu empresari d'origen alacantí, i promotor,

tant de Calpisa, com de Gran Alacant, com de Banco de Alicante.

A banda Torregrossa i d'altres capitalistes alacantins, com ara les famílies Ripoll Puchades i Cabrera Mora, en el primer consell d'administració de Calpisa podem trobar reputats noms de la intel·lectualitat franquista (vessant monàrquica). Així, Juan Ignacio Luca de Tena, José M. Peñán i Joaquín Calvo Sotelo. I l'ex-banquer Ignacio Coca.

El 4 de juliol de 1983, Calpisa, presidida per Torregrossa i amb Bienvenido Ripoll com a conseller-delegat, presenta suspensió de pagaments davant del Jutjat d'Instrucció número 1 d'Alacant. Els deutes apugen a 1.821 milions de pessetes i declara un actiu de 3.808 milions.

Tres dies abans de la suspensió, la companyia arriba a un acord amb un dels principals creditors, Banco Exterior de España.

A canvi del deute, li ofereix una sèrie d'actius i li ven el 50% de les accions que Calpisa controlava de la societat Valladolid-Dos. L'altre 50% ja era propietat de l'Exterior des de l'any 77. La precipitada maniobra de possible alçament de béns va provocar que d'altres creditors que s'hi cregueren perjudicats presentassen una querrel·la contra Calpisa.

També eren membres del consell d'administració en el moment de la suspensió homes d'un pes innegable: Rafael Cabello de Alba, ex-ministre d'Hisenda i vice-president segon amb l'últim govern de la dictadura; José Ignacio García Lomas, ex-vice-president de Banco Exterior i ex-president de Banco Cantábrico, del mateix grup; Felipe Ruiz de Velasco, president de Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid; Carlos Crespo, conseller d'aquesta entitat financera, Emilio Martín Villa...

Siga com siga, l'Exterior es troba amb el control absolut de Valladolid-Dos, que alhora participava al 100% en Gran Alacant. Aquestes dues filials eren formalment autònomes, però es vincularen per un contracte de delegació de gestió amb l'empresa-mare Calpisa.

Banco Exterior de España, banc on el capital públic és hegemònic, organisme financer paraestatal, creent-se sa i estalvi de la crema de Calpisa, ha estat víctima d'un embolat: tres promotores urbanitzadores que són un seguit de problemes, Gran Alacant (Santa Pola i Elx) i Valladolid-Dos. I continua sent creditor d'una Calpisa que acaba de tornar a alçar el vol.

Gran Alacant

Des de les acaballes de la dècada prodigiosa —per als constructors, almenys— dels anys 60 a 1976, Calpisa s'aboca cuitosament a la compra

exhaustiu: el Clot de Galvany és una zona humida, i cal preservar-la, conjuntament amb tot l'ecosistema on és immers, de qualsevol agressió, especialment les urbanístiques. L'informe, a més, deplora la urbanització que s'està construint en el Cap de Santa Pola, el qual defineixen com *monument geològic*. Aquesta colònia que amenaça el cap també és promoguda per Gran Alacant.

L'estudi de la Universitat de València, suposem que el definitiu, va ser entregat al conseller Llobart a final de maig del 84. La Conselleria el va re-

metre immediatament a les parts. Gran Alacant no va tardar a contestar. Si el Consell denegava el permís per a la construcció de

com aquesta començaren a ser filtrades als mitjans de comunicació. En qualsevol cas, el que sembla ben segur és que Gran Alacant hi

no és l'única tàctica de pressió. Gran Alacant-Banco Exterior ha redoblat els esforços publicitaris fins al punt que ha trobat un insòlit propagandista de les seues obres en l'alcalde de Santa Pola, Francisco Conejero Bas. En l'*Hoja del Lunes* d'Alacant del 13 d'agost del 84, obrint un dossier de publicitat encoberta de Gran Alacant, podem llegir les entusiàstiques paraules del batle socialista: «Gran Alacant (...) es una zona idònea y propicia para el turismo inmobiliario, indudablemente interesante por todo lo que conle-

1.000 milions? Amençar amb indemnitzacions desorbitades: una tàctica de pressió habitual entre immobiliàries.

«Lago de Elche», la promotora estava disposada a demanar una indemnització de 1.000 milions de pessetes. Notícies oficioses

recorrerà si la resolució del Consell és denegatòria, com sembla.

L'amenaça amb una indemnització desorbitada

de terrenys en la platja d'Arenals, tant en el terme municipal d'Elx com en el de Santa Pola.

El 7 d'abril de 1976 Calpisa crea un instrument *ad hoc* per tal d'urbanitzar tot aquest enorme paratge encara verge: «El último sueño del Mediterráneo» feia més tard la publicitat de l'empresa acabada de nàixer, Gran Alacant. Amb 750 milions de capital social, totalment subscrit i desemborsat, i de la mà de J. B. Torregrossa, president de Calpisa, la promotora nounata té com a lletrat assessor Emilio Martín Villa, i participa en el consell d'administració Carlos Crespo Aldana, conseller també de la Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid.

Molt prompte aconseguí que l'Ajuntament de Santa Pola —encara franquista— aprobe la urbanització Gran Alacant-Santa Pola, que suposa el pas d'uns cinc milions de metres quadrats de sòl rústic no urbanitzable a urbanitzable.

Així mateix, i abans que acabe 1976, l'Ajuntament d'Elx aprova la primera i

El monument geològic del Cap de Santa Pola: ara, gràcies a Gran Alacant, cofat de ciment i ferro

/ Francesc Cuñes

segona fase de la urbanització «Arenales del Sol». Gran part del sòl declarat com a urbanitzable no ha estat edificat, encara que sí que ho ha estat la cinta més propera a la vora de la mar.

En aquest mateix any, es porten a cap els tràmits necessaris per a consolidar la propietat de Gran Alacant-Elx, sobre un milió de metres quadrats, a través d'expedients individuals de superior cabuda. El procediment és legal, però one-

rós per al patrimoni públic. I en síntesi es tracta de reclamar com a propis tots els terrenys que fiten amb les parcel·les adquirides, i que no tinguen amo conegut. Després de dos anys d'exposició, i com que no va haver-hi cap objecte, Calpisa va incrementar el seu patrimoni en un bon grapat de metres quadrats, que algunes fonts consultades avaluen en 250.000. Aquesta propietat inclou el Clot de Galvany, litigiós i polèmic,

on es volia bastir la urbanització «Lago de Elche», i que fita amb Gran Alacant-Santa Pola i Los Arenales del Sol.

Cal destacar que l'Icona no va reclamar com a públics aquells trossos del paratge que eren susceptibles de ser-ho. I, damunt, permutaren amb Gran Alacant terrenys, per tal de «regular finques en la serra de Santa Pola». Fet que facilità la concentració de propietats de Calpisa a la zona.

va. Podría mejorarse aún, mucho más, si de cara a un futuro muy próximo se llegara a desarrollar, conjuntamente, el Plan Parcial del Lago de Elche, contiguo a nosotros, pero fuera de nuestro ámbito municipal». Això és un missatge publicitari gens subliminal, certament.

En l'Ajuntament d'Elx la situació també apareix com a molt peculiar. Ramón Pastor, l'alcalde socialista que va aprovar provisionalment el projecte del Lago de Elche, pel bé del poble d'Elx, continua sent alcalde. Però, si més no, pel que fa a aquest espinós tema, està en minoria. Més encara, un dels màxims dirigents de la protesta ciutadana contra aquella decisió, Martín Sevilla, és ara regidor d'Urbanisme, i membre del PSOE. Globalment i públicament enfrontat amb l'alcalde, Sevilla continua mantenint, tot i que atemperats per la gestió directa del poder, els mateixos criteris que defensava quan era independent i no era a

Banco Exterior és el propietari de Gran Alacant

/ Francesc Cutillas

l'Ajuntament. De fet, en l'avanç del Pla General d'Urbanisme s'arreglen totalment les consideracions de l'estudi de la Universitat de València, i contempla el Clot de Galvany com a zona humida a

protegir. Un PGOU que també intenta limitar els excessos urbanístics que l'anterior Pla preveia en la platja dels Arenals.

El govern valencià ha de decidir-se ja. I s'ha de decidir defensant els interes-

sos públics i no els privats. Qualsevol altra solució significaria sancionar una agressió ecològica alhora que fóra acceptar una hipoteca sobre l'autonomia del nostre poble. Excessiu, fins i tot per al Consell.

Elx, per exemple

Vicent Martí

Un paratge, humit i públic, envaït per la maquinària pesada d'una constructora amb, diguem-ho eufemísticament, mètodes d'actuació durs. El crit d'alarma llançat per la branca juvenil d'una associació naturalista estrictament conservacionista. L'eco que se'n fan tota una sèrie de col·lectius cívics, decidits a salvar un tros de patrimoni que saben propi i malbaratat. Un terme municipal ja prou lacerat per les pràctiques depredadores d'un urbanisme asilvestrat. Un ajuntament que aprova, en primera convocatòria, la voluntat de l'empresa, i, en segona, la voluntat col·lectiva de la ter-

cera ciutat del País Valencià.

Una promotora urbanística nascuda quan s'iniciava la davallada d'un sector especialment colpit per la crisi que no cessa. Una empresa-dida creada a redòs d'una dictadura corrupta que, després de conèixer totes les delícies de l'èxit crematístic, tasta el sabor del fracàs d'una suspensió de pagaments. Un banc xop d'esperit provincià, i amb un objectiu central: fornir de crèdits a cor què vols els negocis de la construcció, i que acaba sent arrossegat per l'esfondrament dels seus socis fundadors. Un gran banc paraestatal que es fa càrrec del petit banc, i de la pro-

motora, que continua actuant amb mètodes semblants a quan el seu capital era privat. Un ex-ministre el capdamunt del grup de pressió exterior.

Un Consell de dretes que no es va limitar a fer mal a la llengua d'un poble agredit, sinó també a la seua terra. Un institut de conservació de la natura que legitima i deslegitima una actuació gens conservadora de la naturalesa. Un govern valencià d'esquerres que sap ben bé que no pot legalitzar una barbaritat urbanística, però dubta i tremola per haver-se d'enfrontar, ai, amb els amics que controlen tant de poder.